

Kisszínházi premier: február 10.

A „belakás” bonyodalmi — Próbák az ember tragédiáján

Színháznyitó előadás. Madách Imre: Az ember tragédiája — hirdetik a Szegedi Nemzeti Színház januári műsorát közlő plakátok. Ahányszor rájuk pillant a járókelő, újra és újra érzésként várakozás izgalmat.

Nem mindennapos esemény egy város életében, hogy új színháza szülessen. Ha pedig ennyire nehézkes, hosszadalmas, bonyolult folyamat az életre hívás, mint a szegedi Kisszínház esetében; ha a nyitány alkalmából nem kevesebb, mint a Tragedia előadására vállalkozik a társulat, beláthatjuk: nincs mit csodálkoznunk a szokatlanul felfokozott várakozáson. A kedélyek nyugvását, a „megnyílást, végre, mégis”-bizakodást, az előadásikerknek csendben szurkoló színházbarátok felhőtlen élményvárását azonban újfény megavarta valami. Módosították az első kisszínházi bemutató dátumát: január 28. helyett február 10-én lesz a várva várt premier.

Giricz Mátyástól, a színház igazgatójától, a Tragedia rendezőjétől kértünk választ.

— Miért? Hadd szedjem pontokba, az okok ugyanis többfélék. Először: a próbák megkezdését december közepére, a karácsony előtti időszakra terveztük, akkorra szabadultak fel a társulat tagjai egyéb kötelezettségeik alól. Csak hogy, mint közismert, egyszerre két színtest, Kátay Endre és Kárpáti Tibor is megbetegedett, három produkció került veszélybe. A Mesél a bécsi erdő bemutatóját el is kellett halasztani. Nem vállaltuk azonban, hogy további előadások is elmaradjanak. A műsört át kellett szervezni, egy héten keresztül sorozatos beugrópróbákat tartani, hogy az operett, valamint a Cseresznyés kert és Az ezerevű lány előadásait is, beugrással, megvárhatassuk. A Tragedia-próbákra szánt időből a veszteségünk — egy hét. Másodszor: éppen kevések lettünk volna próbálni, amikor a Kisszínház két gazdakánja közül az egyik felmondta a szolgáltatást. Január 6-án tudták megjavítani. Közben azokon a napokon, amikor nem mutatott túl nagy hiedget a hőmör, megkíséreltünk próbákat tartani, kevés sikerrel. A hiedmiatt újabb megbetegedések veszélyét igazán nem vállaltuk. Itt jegezném meg, hogy időközben az egyik fontos vízvezetékcső is elfogyott, a keletkezett jégdugó a színház dolgozóit csak január 3-ra tudták eltávolítani. Az újabb idővesztés tehát — két hét. A felkészülésre megmaradt napok alatt teljesen lehetetlen az igényelink szerinti és a joggal fokozott várakozásokat kielégítő előadást produkálni.

— Úgy tudom, az előbbiekben kívül számos apróbb-nagyobb javítási-, tennivaló akadt az épületen. Berendezési, kisebb műszaki problémák zavarták munkájukat. A tavaly októberi műszaki átadás előtt viszont, a korábbi bonyodalmakból okulva, a színház joggal szögezte le, hogy a műszaki átvétel kizárólag akkor történhet meg, ha az épület „üzemelésre kész”. A premierhalasztás indoklásaként tehát okkal-joggal-e a hivatkozás az épület újdonságából fakadó nehézségekre? Nem lett volna helyesebb, némi előrelátással, eleve későbbi dátumot kitűznie?

— Szeretném hangsúlyozni, az épületben folyó mostani javítási-szerelési-berendezési munkálatok mindegyike már kizárólag a színház dolgozóinak feladata. A menet közben, a „belakás folya-

matában” adódó gondokért nem felelős a kivitelező. Ezek pontosan olyanféle tennivalók, mint amelyek az új lakásba frissen beköltözőkre általában hárulnak. Tehát teljesen természetes, normális és elkerülhetetlen teendők, amelyek mindazonáltal hátráltatják felkészülésünket. Hogy mi minden gond, baj, hiba adódik az efféle honfoglalás során, annak legfeljebb 30 százalékát leheteti előre látni. Az épületet tehát jól adták át, a mi műszaki gardánk a nagy-színházi munkák, a tájolásból adódó feladatok mellett minden tőle telhetőt megtesz, hogy itt játszani és közönséget fogadni lehessen, mégis, a bemutató február 10-i dátumát is csak roppant feszített munkatempo mellett tudjuk tartani.

— A még mindig „belakatlan” színházban tehát tulajdonképpen január 3-tól próbálnak, de nyilván túl vannak már a felkészülés első fázisain. Hol tartanak?

— A rendelkezés próbák közepén. Szokásos felkészítési módszerünk a Tragedia esetében sem változott: hosszú és alapos elemző

munka után került csak sor az intenzív színpadi próbákra. Madách művét talán kissé szokatlan szöveghűzásokkal kívánjuk bemutatni, a Hevesi Sándor-féle variációtól legalábbis lényeges eltérésekkel. Így lesznek olyan szövegrészek, amelyek még egyetlennel Tragedia-előadáson sem hangzottak el, viszont megrövidítettük a már nagyon közismert részeket. Előadásunk viszonylag rövid időtartamú lesz, ez azonban nem a szövegmódosítások, hanem az előadás-szervezés eredménye: a képek éles határ nélkül kapcsolódnak majd egymáshoz. A vég nélküli közönség, átdiszitések, pantomimok, a látványelemek túlbujánzása — tapasztalataim szerint — eddig sok operalibretto-ízű előadást eredményeztek. Mi nem megmutatni, hanem eljátszani szeretnénk a madáchai mű lényegét. Nem történelmi képeskönyvet akarunk tanító-oktató célzattal a közönség elé tárni, hanem a felnőt, értő nézőre-greg költői érzékére hatva Madáchot, a költőt felmutatni.

Sulyok Erzsébet

Rendhagyó családtörténet

Olvasmányainkban itt-ott találkozhatunk a családtörténet fogalmával, az irodalomban a családrégió műfaj is régóta polgarjogot nyert. A vérokonság, a generációk ág-bogai keresztülkaszul átszővik az ember életét, de a köztudat számára kevéssé fonódnak össze legfontosabb, emberré változtató tevékenységünkkel: a munkával. Pedig itt is lehetünk családrégióra.

Ma is él és dolgozik Szegeden, a gyufagyárban egy család, amelynek története szorosan egygát a gyáréval: a Nyári család. Történetük dióhéjban a következő: Nyári Sándorné született Gárdián Mária 1937-től, 12 éves korától dolgozik a gyufagyárban. Mikor 5 odatekült, már a század első éveitől ott dolgozott, édesapja, Gárdián Menyhért, a fagyagymunkáló, illetve az asztalosműhelyben, egészen 1958-ban történt nyugdíjaztatásáig. Apjának bátyja, Gárdián Ferenc gépészként szintén a nyugdíjig, 1950-ig dolgozott ugyanitt, akárcsak Nyáriné nővére, Oláh Lászlóné Gárdián Ilona, aki a harmincas évek elejétől egészen 1955-ös rokkant nyugdíjállományba kerüléséig volt gyufagyári

Somogyi Károlyné felvétele

Ma is dolgozik a gyufagyárban a Nyári család. Képfőnök: Nyári Sándorné fiával és annak feleségével

dolgozó. Nyáriné férje, id. Nyári Sándor, a gyufagyár egyik legkiválóbb szakemberre, többszörös újtító volt 1949-től haláláig, 1973-ig. Jelenleg a családból három aktív dolgozó az „anyagárnak”, amire, ha valamikor, esetükben különösen illik ez az elnevezés. Nyárinén kívül fia, ifj. Nyári Sándor, aki apja mester-ségét folytatja: tmk-lakatos, s 1965-től első iparitanuló-évtől kezdve a gyár munkása, feleségével együtt, aki 1970-ben került a gyufagyár dolgozóik közé.

Összesen hét családtag, három generáció, körülbelül 80 év egy helyen: több mint kuriózum.

Főlölesleges és hiábavaló dolgoz lenne nagy szavakat keresni az előbbiek után. Nyári Sándorné, aki egészen a legutóbbi évekig dobozgyártó gépen dolgozott (jelenleg meős), párttag, évtizedekig volt szakszervezeti bizalmi, jó néhány kitüntetés — a Szakma Kiváló Dolgozója, a Faipar kétszeres Kiváló Dolgozója, élmunkás, aranykoszorús törzsgárdtag — tulajdonosa, mindössze ennyit mondott:

— A szüleim ragaszkodtak hozzá, hogy idejöjjek. Inkább egy helyen legyen a család — mondta. Itt mindig megbecsülték engem is, a munkám is, eszembe se jutott elmenni. Három éven van még a nyugdíjig, 3300 forintot keresek, mit mondhatnék meg? Erdemes volt ennyi évet itt tölteni.

Nyári Sándorné nem beszél arról, hogy neki és apjának, az első és a második generáció tagjainak kétszeresen nehéz dolguk volt: egyrészt a történelem robbanásai, másrészt az őket követő családtagok útjának egyengetése miatt. Fia már többet érezte ebből:

— En már szó szerint itt nőtem fel a gyárba, bölcsődébe. Óvodába itt jártam, gyerekkoromtól ismertem

szüleim munkatársait. Méhettem volna-e máshová? Nem kért senki, hogy idejöj-jek, mégis természetesen tartottam, hogy már ipari tanulóként itt kezdjek, ahová naponta bejártam anyámmal, apámhoz, s a szó szoros értelmében az egész gyárba úgy kerültem, mint ahogy szülőkhöz kerül az ember. A feleségemmel is itt ismerkedtem meg, s az újabb generáció tagjai is megvannak: két kisgyerekként van, csak a lakás meglebbe már: 1972-től járjuk, talán az idén...

Kovács József územvezető mondta: — Mindenképpen hasznos dolog a munkásgenerációk sora egy gyárban. Közösségi magatartásban, felelősségében, munkaszeretében rendkívüli többletet ad, s igaz az, hogy a vér nem válik vízzé. Nyáriné fia most lett kiváló dolgozó, egyébként párttag, KISZ-szervezőtitkár és munkásőr. A család összetartó ereje rengeteget jelent, nemcsak összefogja, ösztönzi is tagjait: a szülő se szeretné, ha vele azonos helyen dolgozó gyereke ségyent hozna a fejére, a „gyerek” pedig már fiatalos önértékből se akar lemaradni, inkább felülmúlja akarja mindazt, amit szülei elértek.

A magyar nyelv értelmező szótárában a következő szó áll a „dinasztia” címszó alatt: „Dinasztia: uralkodó család, -ház. A gazdasági vagy a közéletben nemzedékek át fontos szerevű család.” Nem, ebben az esetben sem téved a nyelv. Mert hiszen nemzedékről nemzedékre tettek, teszik a dolgukat, értékeket hozva létre munkáikat, alakítva egy szociális út vezetést, munkáikkal kapcsolódva egy nagyobb, általános érdekekhez. S ez a családi hagyomány — úgy tűnik — folytatódik...

Domonkos László

Kiállítási napló

Együtt és magányosan

A magyar amatőrmozgalm jelenlegi állásáról kaphatunk ismereteket az elmúlt év kiállításain. A November 7. Művelődési Központ teremtett otthont a XI. Mártélyi Országos Ifjú-sági Képzőművész Tábor hallgatóinak a bemutatózásra, a Bartók Béla Művelődési Központ Fiatal Művészek Klubja pedig egy fiatal szegedi orvos, Sankodó István alkotásaiból rendezett tárlatot. E két kiállítást az amatőr képzőművészeti moz-galom számos erényét és hiányosságait reprezentálja.

A mártélyi tábor ifjú alkotói hagyományosan a téli hónapokban összegyűjtik nyári ihletű munkáikat, s kiállításos reprezentálják az országos seregszemle létjogosultságát, fontos szerepét, műhelyjellegét. A mostani tárlat kiállítóinak névsora meglehetősen foghíjas, többen távol maradtak a szerepléstől. Ez annál is érdekesebb, mert nem ritka jelenség az amatőr alkotók között, hogy néhány mű elkészítése után már kiállítási lehetőségért könyökölnek, bemutatkozásért kilincselnek. Ezért is hallható egyre gyakrabban „hivatásos” művészek szájából a szenvedélyes kitörés az amatőrök ellen. Úgy tűnik, mintha nemcsak a kiállítások lehetőségét féltek, de a vevőkör mecsap-panásával is számolnának. Pedig a párt közmvéledési határozata az amatőrmozgalm segítésének és fejlesztésének szorgalmazására mellett hangsúlyozza, hogy: „Célja nem hivatásos művészek nevelése, hanem a szocialista közösségi magatartás formálása, az aktivitás fokozása, a művészi tevékenység meg-kerdesztetése, jobb megértése...” E sorok kollektivitás-ra sarkalló inspirációi, a valós élmények feldolgozásának szándékai öltönek testet a mostani kiállításon. Szinte valamennyi alkotás ihletője

a mártélyi táj, az alföldi vidék. Legfeljebb a megoldási módok, a technikai kivitelezések különbözöek. Mert való igaz, hogy Mráz János festményei mélyebb és érzékenyebb alkotót képviselnek, mint Sziijártó Árpád alkotása, Szatyor Gyöző litográfiai átéltebb munkák, mint Ungvári Mihály tájképe vagy Bernáth Pál indulatok szülte festményei. Udító szín-folt a tárlaton Szekeres Ferenc három plakátterve, melyek közül a leginkább intellektuális és plakátszerű kiállításra invitáló terv mutatja a jövő lehetőségeit. Erdemes kísérletek Decsi Kiss János textilképei is.

Sankodó István más alkotó ember. Számára a képzőművészi megnyilatkozás nem vásárnapi időtöltés, öncélú szórakozás vagy divathóbort, nem hobb, hanem szenvedély, az önmegvalósítás egyik lehetősége. Szívesen kószál az élet peremkerü-

tein, egyszer a kiskundorozs-mai cigánytelepen csomogolja ki rajzszerszámaint, más-kor a londoni parkok csavargóit, megint máskor a görög-török kikötők emberdzsungelét örökíti meg.

Lehet, sőt bizonyos, hogy a studiumokon pallérozott ítésszem, az iskolák állomá-sait végigjáró profitekinet sok hiányosságot, elrajzolást fedez fel a tollrajzokon, szénvázlatokon, színes képeken, de az is igaz, hogy ezeket a hiányokat többszörösen pótolja a kifejezés hőfoka, szenvedélyessége, gondolatgazdagsága. Expresszivitás és líra, szürrealis motívumok és groteszk szemlélet, szalkás-ideges vibráció és nagyvonalú kiemelések egyszerre jellemzik képeit. Mindkét tárlat — más-más oldalról — hasznos és eltagadhatatlan érv az amatőrmozgalm ügye, önmagunk teljesebb megvalósítása mellett.

Tandi Lajos

Alternatív tárgy: a kereskedelem

A Belkereskedelmi Miniszterium vezetői a napokban megtárgyalták a pályaválasztási propaganda, a kereskedelmi utánpótlás helyzetét, s az ezekkel kapcsolatos további tennivalókat.

A vezető testület elhatározta, hogy a közeljövőben központi pályaválasztási propagandaakciót szervez a miniszterium. A gimnáziumot végzetekkel megismer-tetik a szervezett intenzív szakmunkás-képző-tanfolyamok hasznát. Az Oktatási Miniszteriummal tárgyalnak arról, hogy a gimnáziumok III. és IV. osztályos tanulóinak egy része alternatív tantárgycsoport keretében megismerkedhessen a kereskedelemmel. (MTI)

Eredményes munka a vezetői továbbképzőn

Általános igazság, hogy az élet igen sokat követel a ma emberétől minden szempontból. S minden területen. Különösen fontos, hogy megfeleljenek a maguk helyén a vezetők. A fejlett szocializmus építése évről évre többet vár tőlük a gazdasági életben s az ideológia front-lalátánál, termelősövevényben vagy intézményében töltenek be vezetői tiszt-séget. Korábbi ideológiai, elméleti és politikai felkészültségük felülvizsgálatát, bővítését tette ez lehetővé, hiszen a tanfolyam érintett valamennyi témában a leg-avatottabb fővárosi s megyei szakértők előadásait hall-

gatták, velük tárgyalták meg az időszerű kérdéseket. Hozzájárult ez a vezetői munka gyakorlati tapasztalatainak cseréjéhez is, azzal együtt, hogy a hallgatók fővárosi és megyei tanulmányi kirándulásokon is részt vettek.

A középszintű vezetői továbbképzés tegnap fejeződött be. Ez alkalommal dr. Szilágyi Júlia igazgató elő-mondotta, hogy a tanfolyam munkáját az intézmény vezetői, előadói és a hallgatók egyaránt eredményesen költék, mindenekelőtt a vezetői színvonalának emeléséért szempontjából. Összel majd újabb tanfolyamok kezdődnek hasonló rendeltetéssel.